

Reactie Nederlandse Rode Kruis op beleid van minister Kaag *Investeren in perspectief – Goed voor de wereld, goed voor Nederland*

Algemene reactie

Het Nederlandse Rode Kruis (NRK) is te spreken over het nieuwe beleid van Minister Kaag. We herkennen veel van de analyse van de Minister ten aanzien van de internationale noden. Wij, als Nederlandse Rode Kruis, zien de nota als een kansrijk visiedocument om samen de meest kwetsbaren, die te lijden hebben onder conflicten en natuurrampen, snel en adequaat te helpen perspectief en waardigheid (terug) te vinden. Voordat het nieuwe beleid kan worden ingevoerd moeten verschillende onderdelen nog verder worden uitgewerkt. Het Rode Kruis gaat hierover graag in gesprek met de minister en deelt graag enkele ideeën en observaties.

1. Noodhulp

- Het Rode Kruis is verheugd dat wordt gekozen voor voorspelbare en flexibele financiering in de vorm van meerjarige ongeoormerkte bijdragen.
- Voor additionele inzet van noodhulp bij acute rampen, stel voorwaarden *acute* noodhulp effectief en efficiënt is: blijvend toegang tot de meest kwetsbaren bij schuivende linies, het vertrouwen van de strijdende partijen; bewezen capaciteit om hulp snel en op *vereiste* schaal uit te breiden waar die het hardst nodig is en effectiviteit ter plaatse.

De nota stelt terecht dat de principes waarop noodhulp is gestoeld onder druk staan: het humanitaire imperatief (het recht op het verlenen en ontvangen van levensreddende hulp), de humanitaire principes (menschelijkheid, neutraliteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid) en naleving van het humanitair oorlogsrecht. Nederland is koploper in het geven van ongeoormerkte gelden en in de nota staat vermeld dat partners (waaronder het Rode Kruis) kunnen rekenen op voorspelbare en flexibele financiering in de vorm van meerjarige en ongeoormerkte bijdragen. Dit waarderen we zeer! Deze manier van financiering zorgt ervoor dat humanitaire organisaties -langdurig- de meest kwetsbaren kunnen helpen. Ook onderkennen we het belang van het inzetten van experts bij humanitaire operaties, zoals via Dutch Surge Support (DSS) Water. Dit draagt niet alleen bij aan het verduurzamen van interventies, maar ook aan de zichtbaarheid van de Nederlandse ondersteuning en daarmee een groter draagvlak voor hulp in Nederland.

De nota gaat echter niet in op het stellen van voorwaarden aan kosten-effectieve noodhulp en dit is hard nodig. We pleiten ervoor om bij additionele inzet van middelen in acute noodsituaties, te borgen dat die organisaties worden ingezet die bewezen hebben geschikt te zijn om snel, op vereiste schaal en daar waar deze het hardst nodig is relevante, effectieve hulp te bieden. Hierbij is het van belang te beoordelen welke organisaties blijvend toegang en vertrouwen van partijen hebben, ook voorbij steeds verschuivende frontlinies, in moeilijk te bereiken gebieden met veiligheids- en ingewikkelde logistieke maatregelen.

2. Rampenpreventie en weerbaarheid

- Het Rode Kruis juicht de centrale plaats van de SDGs in de beleidsnota toe.
- Faciliteer gerichte maatregelen om programma's en investeringen 'disaster-proof' te maken, gezien de invloed van natuurrampen op de SDGs.
- Synergie tussen noodhulp en lange-termijninstrumenten is essentieel om duurzaam te investeren. Zet daarom weer beleidskaders op zoals het in 2016 gestopte Chronische Crises.

Het Rode Kruis juicht de centrale plaats van de SDGs in het beleid toe. Ze brengen samenhang en geven richting voor de verschillende interventies. Hoewel het Rode Kruis geen ontwikkelingsorganisatie is maar handelt vanuit humanitaire doelstellingen dragen wij op veel manieren wel rechtstreeks bij aan een groot aantal SDGs, zoals m.b.t. voedselzekerheid, gezondheid, water, sanitatie, gelijkheid, werkgelegenheid, verstedelijking, klimaat en ecosysteem-beheer.

In de context van een groeiend aantal rampen en toenemende schade is de samenhang tussen ontwikkelingssamenwerking en rampen evident: rampen kunnen ontwikkelingsinspanningen teniet doen, en ontwikkelingsprojecten dragen op veel plaatsen vaak (ongewild) bij aan rampenrisico's.

De invloed van natuurrampen op het behalen van de SDGs zou, wat het Rode Kruis betreft, sterker moeten worden benadrukt, inclusief het faciliteren van gerichte maatregelen om programma's en investeringen 'disaster-proof' te maken, met actieve participatie van kwetsbare gemeenschappen.

De nieuwe geografische keuzes van het kabinet zorgen voor extra aandacht voor landen die te kampen hebben met (interne of regionale) conflicten. Het Rode Kruis acht synergie tussen noodhulp en instrumenten gericht op de lange termijn essentieel om duurzaam te investeren in perspectief voor de zeer kwetsbare mensen in die landen. Een goed voorbeeld hiervan is het beleidskader voor strategische partnerschappen Chronische Crises, dat helaas na 2016 niet verlengd is.

3. Migratie en opvang in de regio

- Het Rode Kruis is principieel tegen het koppelen van hulp aan het realiseren van beleidsdoelstellingen zoals het tegengaan van migratie. Elk mens in nood verdient een veilige omgeving.
- Terugkeer kan alleen plaatsvinden conform het beginsel van non-refoulement. Alle migranten, inclusief vluchtelingen, behoren het recht om bescherming in ieder land waar zij verblijven te behouden.
- Specificeer de voorwaarden voor menswaardige opvang in landen van herkomst en transitlanden.

Het Rode Kruis vindt dat humanitaire hulp beschikbaar moet blijven op humanitaire gronden en is daarom geen voorstander van het koppelen van hulp aan het tegengaan van migratie. Elk mens in nood verdient een veilige omgeving. Het is goed dat Nederland de zogenoemde opvang in de regio wil verbeteren en meer vluchtelingen in staat wil stellen in het land van herkomst en opvang (tijdelijk) een veilig en menswaardig leven te bieden. Die situatie is nu verre van realiteit. Er wordt in de nota gewezen op de verantwoordelijkheid van overheden in de landen van herkomst en transitlanden, alsmede de beoogde samenwerking met deze landen, maar er wordt niet gespecificeerd wat de voorwaarden zijn voor menswaardige opvang. Er wordt in de nota ook gesproken over meer investeringen voor opvang in de regio. In landen van herkomst en opvang is het hard nodig om economische kansen te vergoten en blijvend te investeren in systemen voor basisvoorzieningen zoals gezondheidssystemen, inclusief op gebied van water, sanitatie en hygiëne om mensen een menswaardig bestaan te kunnen garanderen en te zorgen voor toegang tot basisvoorzieningen zonder welke mensen genoodzaakt zijn te migreren. Zo lang dat niet het geval is, zouden (in ieder geval de meest kwetsbare) vluchtelingen toegang moeten krijgen tot legale kanalen naar bescherming in Nederland, de EU of elders, om zo een menswaardig bestaan mogelijk te maken en de landen in de regio te ontlasten.

Het Rode Kruis onderschrijft het belang dat Nederland programma's ondersteunt die voorzien in het terugdringen van criminele activiteiten rondom migratie en het bevorderen van bescherming van mensenrechten langs migratieroutes. Echter, dit mag er niet toe leiden dat het Vluchtelingen onmogelijk wordt gemaakt hun land van herkomst te ontvluchten en elders om internationale bescherming te vragen. Terugkeer, zelfs op vrijwillige basis, kan alleen plaatsvinden als een verzoek om internationale bescherming is onderzocht en naleving van het beginsel van non-refoulement is gegarandeerd. Het Rode Kruis moedigt migratie niet aan, noch ontmoedigen wij migratie. Feit is dat veel migranten kwetsbaar zijn tijdens hun reis. Het Rode Kruis vindt dat alle migranten ongeacht hun juridische status toegang moeten hebben tot noodhulp waar en wanneer zij dit nodig hebben. Het Rode Kruis zet zich wereldwijd in om die hulp op migratieroutes te bieden.

4. Belang handhaving en naleving van humanitair oorlogsrecht & humanitaire diplomatie

- Het Rode Kruis steunt de Nederlandse inzet voor de naleving van humanitair oorlogsrecht en humanitaire diplomatie en wil een gesprekspartner zijn.

Het Rode Kruis steunt dat Nederland zich maximaal zal inzetten om politieke oplossingen van conflicten te realiseren. Het Rode Kruis is dan ook zeer bereid om Nederland bij te staan in het opvoeren van de humanitaire diplomatie. Dit is ook belangrijk voor maatschappelijke organisaties die beleid en investeringen in eigen land willen verbeteren, met name ook in relatie tot de SDG's, en dus ook in niet-conflict settings. We juichen het

voornemen toe om de ondersteuning van deze organisaties, middels de Strategische Partnerschappen, voort te zetten. In de nota staat dat Nederland zich zal blijven inzetten voor de naleving en versterking van humanitair oorlogsrecht. Dit steunen wij zeer! Het is belangrijk dat burgers én hulpverleners worden beschermd in gewapende conflicten en niet worden uitgeruild om politieke motieven. Naleving heeft bovendien een preventief effect, vermindert humanitaire noden, en draagt positief bij aan stabiliteit en herstel na conflicten.

5. Innovatie en digitale transformatie

- Het Rode Kruis juicht het stimuleren van innovatieve manieren van hulpverlening toe en blijft graag haar ervaringen op het gebied van innovatie, gebruik van data en digitalisering delen.
- Focus de inzet van financieringsinstrumenten voor innovatie en digitalisering voor duurzame ontwikkeling en inclusieve groei op contexten waar humanitaire noden hoogst zijn en ontwikkelingsdoelen meest achter zijn. Investeer in schaalbare innovaties, waarbij mensen in nood centraal staan.
- Borg dat digitalisering gepaard gaat verantwoord gebruik van data en adequate bescherming van (privacy) van mensen in nood, met extra aandacht voor conflictgebieden en instabiele landen.

In de nota staat dat Nederland innovatie van hulpverlening stimuleert, met een focus op het delen en analyseren van gegevens voor betere besluitvorming, het ontwikkelen van innovatieve financieringsoplossingen en het ondersteunen van netwerken om nieuwe ideeën te stimuleren en op te schalen. Het is ook goed dat de nota de kansen erkent die digitalisering biedt voor duurzame ontwikkeling en inclusieve groei en handel. De wereldwijd groeiende humanitaire noden worden niet voldoende gedekt door gelijke trend in humanitaire budgetten. Dit maakt innovatieve oplossingen die op schaal kunnen worden gerealiseerd essentieel.

Onder andere als initiatiefnemer van DCHI, data-initiatief 510, en de samenwerking met Open House en Forecast-based-financing heeft het Rode Kruis inmiddels goede ervaring opgebouwd hoe innovatie in de praktijk te brengen in nauwe samenwerking met kennisinstellingen, kleine *en* (middel)grote bedrijven en andere hulporganisaties, zowel in de voorbereiding op rampen als na een ramp. We blijven graag zowel nationaal als internationaal onze ervaringen delen op het gebied van innovatie en data die aansluiten bij de behoeften van mensen in nood en hen controle en perspectief geven.

Voortbouwend op de ervaringen met DCHI en Open House wordt een nieuw programma ontwikkeld dat *lokale* samenwerking van veel uiteenlopende partijen faciliteert en de ruimte biedt om innovatieve ideeën samen met gemeenschappen te ontwikkelen én in realiteit om te zetten. Verder wordt slimme inzet van data gebruikt om de impact van een aanstaande ramp te voorspellen en daar voorbereidende acties aan te verbinden (forecast-based forecasting). Digitalisering biedt ook kansen voor innovaties die transformatief zijn voor de wijze waarop humanitaire hulp beschikbaar wordt gemaakt door donor en hulpvrager directer te verbinden en geld te sturen van mens naar mens via een snel en kosteneffectief systeem. Nederland zou daarbij ook een (diplomatieke) rol kunnen spelen voor vergroting van veilige en brede toegang tot digitale infrastructuur door mensen, waarbij de prioriteit ligt op gewapende conflictgebieden en fragiele situaties.

6. Klimaat

- Het Rode Kruis onderschrijft het belang van klimaatadaptatie en mitigatie bij het tegengaan van humanitaire noden.
- Formuleer heldere criteria over de financiering van klimaatadaptatie in ontwikkelingslanden.

Op het gebied van klimaat moet de focus liggen op de meest kwetsbaren en een goede balans tussen adaptatie en mitigatie. In veel landen worden de kwetsbare groepen het hardst geraakt door de gevolgen van klimaatverandering. De voorbereidingen voor het klimaatfonds zijn op dit moment nog zonder heldere verdeling tussen adaptatie en mitigatie. Hetzelfde geldt voor het mobiliseren van privaat geld. Het grootste deel van de private investeringen gaat namelijk naar de mitigatie agenda. Wij pleiten daarom voor een transparant plan voor de criteria en opzet van het Nationaal Klimaatfonds, waar een aparte consultatieronde voor komt.